

LAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 2/2011 vp

Valtioneuvoston kirjelmä ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (eurooppalainen suojelumääräys)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 6 päivänä toukokuuta 2011 lähettänyt lakivaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten jatkokirjelmän 1. OM 02.05.2011 asiassa U 89/2009 vp ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi (eurooppalainen suojelumääräys).

Asiantuntijat

Valiokunnassa on ollut kuultavana

- lainsäädäntöneuvos Katariina Jahkola, oikeusministeriö.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
— Valtakunnansyyttäjänvirasto
— Suomen Asianajajaliitto.

Viitetieto

Valiokunta on aikaisemmin antanut asiasta lausunnon LaVL 2/2010 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi

Direktiiviehdotuksen tarkoituksena on luoda säännökset sen varmistamiseksi, että henkilö voisi yhdessä jäsenvaltiossa annetun eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella saada suojaa muuttaessaan toiseen jäsenvaltioon. Eurooppalainen suojelumääräys perustuu kansalliseen päätökseen suojelutoimenpiteestä, joka Suomen järjestelmässä tarkoittaa lähestymiskieltoa. Tarkoituksena on estää tilanteet, joissa suojattava henkilö toisessa jäsenvaltiossa joutuisi uuden rikoksen uhriksi tai joutuisi siellä käynnistämään uuden menettelyn saadakseen lähestymiskiellon voimaan.

Valtioneuvoston kanta

Suomi on yksi direktiiviehdotuksen aloitteen tekijöistä ja on neuvottelujen aikana kannattanut soveltamisalaltaan laajaa direktiiviä, joka mahdollistaisi kattavan lähestymiskieltojen suojan sitä tarvitseville henkilöille koko EU:n alueella. Euroopan parlamentin täysistunnossa hyväksytty teksti on säilynyt soveltamisalaltaan laajana ja vastaa pääasialliselta sisällöltään muutoinkin lokakuun oikeus- ja sisäasiain neuvoston asialistalla olleen ehdotuksen tekstiä, jonka Suomi myös oli valmis hyväksymään.

Voidaan pitää valitettavana sitä, ettei neuvotteluita ole Unkarin puheenjohtajuuskaudella jatkettu. Tiedossa on toisaalta myös, että komission tarkoituksena on lähiaikoina julkaista niin sanottu rikosuhripaketti, joka saatujen ennak-

kotietojen mukaan sisältäisi lähestymiskieltoihin liittyvät kaksi lainsäädäntöaloitetta, joista toinen perustuisi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 82 artiklaan (oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa) ja toinen SEUT:n 81 artiklaan (oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa).

Valtioneuvosto katsoo ensisijaisesti, että direktiiviehdotus tulisi hyväksyä sen sisältöisenä, kuin se Euroopan parlamentin täysistunnossa on hyväksytty. Syksyn 2010 neuvotteluissa komissio ja eräät jäsenvaltiot ovat kuitenkin katsooneet, ettei direktiivin oikeusperusta riitä ehdotetun laajuiseen soveltamisalaan, minkä vuoksi neuvottelut eivät ole edenneet. Komission kanta on, että jotta eurooppalainen suojelumääräys voidaan hyväksyä SEUT:n 82 artiklan perusteella, edellytyksenä on, että kansallista lähestymiskielto määräystä edeltää rikos ja yhteys rikosasian käsittelyyn. Kanta merkitsee sitä, että mainitun oikeusperustan nojalla eurooppalaista suojelumääräystä ei voitaisi antaa sellaisen lähestymiskiellon perusteella, jota edeltää pelkkä uhka rikoksen tapahtumisesta tai muu häirintä. Neu-

vostossa on toisaalta esitetty myös tulkinta, jonka mukaan sääntelyn yhteinen tarkoitus on ratkaiseva eli tarkoitus suojata henkilöä rikoksilta, jotka loukkaavat henkeä, terveyttä ja fyysistä, psyykkistä taikka seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Tätä kantaa edustaa myös Euroopan parlamentin äänestystulos. Valtioneuvosto yhtyy viimeksi mainittuun kantaan ja katsoo, että SEUT:n 82 artikla mahdollistaa soveltamisalaltaan laajan direktiivin rikoksen tai sen uhan perusteella määrättyjen lähestymiskieltojen täytäntöönpanemiseksi, kun suojattu henkilö siirtyy toiseen jäsenvaltioon.

On kuitenkin todennäköistä, että direktiivin soveltamisalaan joudutaan yhteisymmärryksen pääsemiseksi tai riittävän määränemmistön saamiseksi tekemään rajoituksia, joita komissio on edellä kuvatun mukaisesti esittänyt. Valtioneuvosto voi tämän viime kädessä hyväksyä, erityisesti ottaen huomioon, että EU:n laajuisia toimenpiteitä rikoksen uhrin ja lähestymiskiellolla suojatun henkilön aseman parantamiseksi tullaan täydentämään komission tulevilla rikosuhrialoiteilla.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Lakivaliokunta pitää eurooppalaista suojelumääräystä koskevan direktiivin aikaansaamista tärkeänä. Direktiiviehdotus perustuu Espanjan aloitteeseen, johon Suomi on kymmenen muun jäsenvaltion kanssa liittynyt. Direktiivillä mahdollistetaan se, että henkilö voi yhdessä jäsenvaltiossa annetun eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella saada suojaa myös muuttaessaan toiseen jäsenvaltioon ilman, että hänen tarvitsee käynnistää uutta menettelyä saadakseen suojelumääräyksen voimaan. Eurooppalainen suojelumääräys perustuu kansalliseen suojelutoimenpiteeseen, joka Suomessa on lähestymiskielto.

Saadun selvityksen mukaan neuvotteluissa on otettu huomioon valiokunnan aiemmassa lausunnossa (LaVL 2/2010 vp) kirjatut näkökohdat, esimerkiksi lapsen tapaamisoikeuden huo-

mioiminen. Direktiiviehdotuksen avoimna olevat kysymykset liittyvät direktiivin soveltamisalaan ja oikeusperustaan.

Valiokunta painottaa olennaisena sääntelyn tarkoitusta, ts. tarkoitusta suojata henkilöä rikoksilta, jotka loukkaavat henkeä, terveyttä tai fyysistä, psyykkistä taikka seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Siten valiokunta valtioneuvoston tavoin ensisijaisesti katsoo ja korostaa, että direktiiviehdotus tulisi hyväksyä soveltamisalaltaan laajana sen sisältöisenä kuin Euroopan parlamentti on sen täysistunnossaan hyväksynyt. Tämä mahdollistaisi suojelumääräyksen antamisen myös ilman liityntää tapahtuneeseen rikokseen tai rikosepäilyyn. Viime kädessä voidaan hyväksyä soveltamisalaan rajoituksia valtioneuvoston kannassa kuvatuin tavoin, erityisesti ottaen huomioon komission valmisteleman rikosuhripaketin aloitteet rikoksen uhrin ja lä-

hestymiskiellolla suojatun henkilön aseman parantamiseksi.

Selvityksen mukaan direktiivin soveltamisalaan tulevien tapausten määrän arvioidaan olevan vähäinen. Valiokunta kuitenkin korostaa, että niille, jotka voivat saada suojaa suojelumääräyksen avulla, asia on tärkeä. Eurooppalainen suojelumääräys on tarpeellinen väline jäsenvaltioiden väliseen yhteistyöhön esimerkiksi pa-

ri- tai perhesuhteissa ilmenevien väkivaltarikosten sekä vapautteen ja rauhaan kohdistuvien rikosten torjumiseksi.

Lausunto

Lausuntonaan lakivaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 27 päivänä toukokuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pertti Hemmilä /kok
James Hirvisaari /ps
Johanna Jurva /ps
Timo Kalli /kesk
Ilkka Kantola /sd
Krista Kiuru /sd
Markku Mäntymaa /kok

Aino-Kaisa Pekonen /vas
Jaana Pelkonen /kok
Raimo Piirainen /sd
Kristiina Salonen /sd
Kari Tolvanen /kok
Kaj Turunen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.